

CYFARFOD	PWYLLGOR IAITH
DYDDIAD	22 Hydref 2015
TEITL	Diweddariad ar Safonau'r Gymraeg
AWDUR	Gwenllian Williams Swyddog Datblygu Iaith
PWRPAS YR ADRODDIAD	Cyflwyno'r Safonau'r Gymraeg a chrynodeb o'r pwyntiau gweithredu er gwybodaeth.

1 CEFNDIR

- 1.1 Yn unol ag Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, derbyniwyd yr Hysbysiad Cydymffurfio ar y Safonau terfynol ar 30 Medi 2015.
- 1.2 Roedd 165 o safonau yn yr hysbysiad cydymffurfio ym mis Gorffennaf.
- 1.3 Fel rhan o'r broses ymgynghori, heriwyd 55 ohonynt, yn bennaf ar y sail ein bod eisoes yn mynd y tu hwnt i'r hyn sy'n ofynnol yn y Safonau dan sylw.
- 1.4 Cyflwynwyd 151 Safon yn yr hysbysiad terfynol – felly 14 Safon yn llai na'r hysbysiad drafft.
- 1.5 Cafwyd estyniad ar y 4 Safon Hybu oedd yn ymwneud â llunio Strategaeth

2. SYLWADAU AR Y SAFONAU

- 2.1 Bydd angen edrych ar drefniadau gweinyddol presennol mewn nifer o achosion, a gosod trefniadau newydd ar gyfer cofnodi.
- 2.2 Bydd angen rhoi canllawiau clir i rai adrannau mewn perthynas â Safonau penodol (e.e. Safonau 25 a 28 a'r Gwasanaethau Cymdeithasol)
- 2.3 Bydd angen trafodaeth am anghenion hyfforddiant ychwanegol – hyn eisoes wedi cychwyn gyda'r tîm Dysgu a Datblygu.

3. YR AMSERLEN WEITHREDU

- 3.1 Bydd y Safonau yn weithredol o 30 Mawrth 2016, heblaw am y 4 Safon Hybu, y bydd gofyn i ni gydymffurfio â nhw erbyn 30 Mawrth 2017.
- 3.2 Bydd posib cyflwyno apel cyn y dyddiad hwnnw os oes teimlad bod unrhyw un o'r Safonau yn parhau i fod yn anghymesur neu'n afresymol, ond nid ydym yn argymhell gwneud hynny.
- 3.3 Bydd Cynllun Iaith Gymraeg y Cyngor yn dod i ben ar y diwrnod y bydd gofyn i ni gydymffurfio a Safon am y tro cyntaf, sef 30 Mawrth 2016.

ATODIAD

CRYNODEB O'R SAFONAU

Cynigir yma grynodeb o'r Safonau hynny ble bydd angen i ni gymryd camau cyn diwedd Mawrth 2016 er mwyn sicrhau cydymffurfiaid.

Mae'r camau yn amrywio o edrych ar drefniadau cyfredol er mwyn sicrhau ein bod yn casglu a chofnodi'r wybodaeth angenrheidiol ar gyfer cydymffurfio, a gosod trefniadau cofnodi newydd ble bo'r angen, i adnabod pa wasanaethau neu adrannau fydd angen arweiniad pellach i sicrhau cysondeb.

Angen: Templedi newydd neu newid unwaith ac am byth	
Safon	Gweithrediad
7	Angen ffordd o ddatgan bod croeso i ohebu yn Gymraeg
14	Angen nodi (yn Gymraeg) ein bod yn croesawu galwadau yn Gymraeg
134	Angen sicrhau bod unrhyw dempledi llofnod ebost yn cynnwys y logos angenrheidiol.
135	Angen sicrhau bod templedi "allan o'r swyddfa" ar gael.

Angen: Newid arferion pobl (hyfforddiant / canllawiau)	
Safon	Gweithrediad
18	Angen sicrhau bod modd trosglwyddo galwadau uniongyrchol i siaradwyr Cymraeg bob amser.
63	Oes angen cynnig arweinid (e.e. hyfforddiant Cymraeg Clir) i sicrhau bod y sgiliau gan staff i gynhyrchu arwyddion cywir a safonol.
120	Angen sicrhau bod staff yn gwybod sut i ddefnyddio meddalwedd a rhyngwyneb Cymraeg – e.e. sut i ddefnyddio Cysill a Cysgair.
129	Angen sicrhau bod hyfforddiant ar gael i Reolwyr ar sut i ddefnyddio'r Gymraeg yn effeithiol mewn cyfarfodydd, cyfweiliadau a gweithdrefnau cwyno (elfen cynnal iaith cyfarfodydd yn bwysig)
153	Angen sicrhau bod cwynion iaith yn cael eu cyfeirio i'r lle cywir a bod staff yn ymwybodol o sut i ddelio gyda cwynion neu ymholiadau anffurfiol.

Angen: Systemau cofnodi newydd / Dogfennaeth	
Safon	Gweithrediad
21	Angen sicrhau bod dewis iaith yn cael eu cofnodi yn briodol er mwyn sicrhau dilyniant yn yr un iaith.
98	Angen polisi ar ddefnydd mewnol o'r Gymraeg (Canllawiau neu Gynllun Gweithredu mewnol)
112A	Angen gallu nodi yn y canllawiau cwyno bod posib gwneud cwyn yn unrhyw iaith.
127	Asesu Sgiliau Cymraeg y staff.
151	Angen cytuno ar ba sgiliau ieithyddol fydd yn cael eu cofnodi.
Safonau Atodol	Angen sicrhau bod yr holl ddogfennau a chanllawiau perthnasol wedi eu llunio a'u cyhoeddi ar y wefan gyhoeddus. Angen delio fesul dosbarth o safonau gyda: <ul style="list-style-type: none"> • Gweithdrefnau cydymffurfio • Trefn cwynion • Goruchwylio ac atebolrwydd

	<ul style="list-style-type: none"> • Adrodd <p>Strategaeth 5 mlynedd – i'w chyhoeddi 30/03/2017, wedi i'r Strategaeth bresennol ddod i ben.</p>

Angen: Arweiniad penodol i adrannau	
Safon	Gweithrediad
25 a 28	Angen tynnu sylw'r Gwasanaethau Cymdeithasol at y Safonau hyn, sy'n ymwneud efo cyfarfodydd lles. Angen sicrhau eu bod yn cydymffurfio bob amser a bod dewis iaith yn cael ei gofnodi ar y system RAISE. Angen canllawiau clir sy'n nodi mai cyfrifoldeb yr adran yw sicrhau bod unrhyw gyfarfodydd lles, fel cynadleddau achos, yn cael eu cynnal yn Gymraeg os mai dyna yw dymuniad yr aelod o'r cyhoedd.
67 a 68	Angen sicrhau bod derbynfeydd yn arddangos arwyddion a staff yn gwisgo bathodynau etc.
72	Angen sicrhau bod unrhyw adrannau sy'n delio gyda grantiau a thendrau yn dilyn y drefn briodol o ran ystyried y Gymraeg.
87	Angen adnabod lle mae systemau annerch cyhoeddus yn cael eu defnyddio a sicrhau bod ymwybyddiaeth o'r angen i gydymffurfio.